

DIARI DE SESSIONS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

VIII legislatura

Cinquè període

Sèrie C - Número 400

Dimarts, 21 d'octubre de 2008

Comissió de Peticions

PRESIDÈNCIA DE L'I. SR. ANTONI COMÍN OLIVERES

Sessió núm. 15

S U M A R I

Compareixença

de Mercedes García Arán, catedràtica de dret penal de la Universitat Autònoma de Barcelona, i de José Antonio Martín Pallín, magistrat emèrit del Tribunal Suprem, perquè informin sobre la situació d'injustícia d'un immigrant marroquí (tram. 357-00220/08) p. 3

Escrit

relatiu a les dades personals que consten en el cens electoral per a l'elecció de representants dels funcionaris (tram. 125-00095/08) p. 19

NOTES

Aquesta publicació és impresa en paper ecològic (definició europea ECF), en compliment del que estableix la Resolució 124/III del Parlament, sobre la utilització del paper reciclat en el Parlament i en els departaments de la Generalitat, adoptada el 30 d'abril de 1990.

El DSPC reproduceix només les intervencions orals fetes durant la sessió. La resta de documentació que acompanya la intervenció es pot consultar a l'expedient de la comissió.

SESSIÓ NÚM. 15

La sessió s'obre a dos quarts d'una del migdia i nou minuts. Presideix el Sr. Comín Oliveres, acompanyat del la secretària primera de la Mesa del Parlament, Sra. Santos i Arnau; del secretari, Sr. Freixanet i Mayans, i del secretari en funcions, Sr. Estradé i Palau. Assisteix la Mesa el lletrat Sr. Domínguez Garcia.

Hi són presents les diputades i els diputats Sra. Renom i Vallbona, pel G. P. de Convergència i Unió; Sr. Ferran i Serafini, pel G. P. Socialistes - Ciutadans pel Canvi; Sra. Gomà i Pons, pel G. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya; Sra. Pajares i Ribas, pel G. P. del Partit Popular de Catalunya, i Sr. Pané Sans, del G. P. d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa.

Assisteixen a aquesta sessió la catedràtica de dret penal de la Universitat Autònoma de Catalunya Sra. Mercedes García Arán, i el magistrat emèrit del Tribunal Suprem Sr. José Antonio Martín Pallín.

ORDRE DEL DIA DE LA CONVOCATÒRIA

Punt únic: Compareixença de Mercedes García Arán, catedràtica de dret penal de la Universitat Autònoma de Barcelona, i de José Antonio Martín Pallín, magistrat emèrit del Tribunal Suprem, davant la Comissió de Peticions perquè informin sobre la situació d'injustícia d'un immigrant marroquí (tram. 357-00220/08). Comissió de Peticions. Compareixença.

El president

Bon dia a tothom.

Compareixença

de Mercedes García Arán, catedràtica de dret penal de la Universitat Autònoma de Barcelona, i de José Antonio Martín Pallín, magistrat emèrit del Tribunal Suprem, perquè informin sobre la situació d'injustícia d'un immigrant marroquí (tram. 357-00220/08)

Bon dia als dos experts que tenim avui..., que ens acompanyen. Començo, per tant, agraint moltíssim –moltíssim– a la Mercedes García Arán i al José Antonio Martín Pallín –catedràtica de dret penal de la Universitat Autònoma de Barcelona, la primera, i magistrat emèrit del Tribunal Suprem, el segon–, els agraeixo molt, com dic, que hagin volgut venir aquí.

Avui fem una sessió més, dedicada a la petició relativa a la situació d'un immigrant marroquí, el senyor Tommouhi. I, com saben vostès, i també han tingut ocasió de conèixer els ciutadans a través dels mitjans de comunicació, ha sigut una de les peticions en què aquesta comissió ha posat més interès, perquè objectivament és un dels casos més complexos i al mateix temps més flagrants que ens hem trobat sobre la taula.

I és per aquest motiu que hem decidit treballar a fons sobre aquesta qüestió, no només amb relació al cas particular del senyor Tommouhi, sinó als problemes jurídics que s'han posat de manifest en aquest cas, per tal de veure si és possible que situacions d'aquesta natu-

ralesa no es tornin a repetir, o es puguin, diguem-ne, intentar evitar.

Per això hem intentat recórrer a les persones que ens semblava que més ens podien ajudar a aprofundir, i a aprendre, des del punt de vista jurídic i des del punt de vista tècnic, sobre totes les parts del dret processal i del dret penal implicades en aquest assumpte.

Vam tenir la sort que comparegués en el seu moment l'exfiscal cap del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, el senyor Josep Maria Mena. I avui tenim la sort immensa, jo crec que no podríem tenir –i ho dic d'una manera completament sincera– suport més autoritzat que el que tindrem avui amb relació a aquesta qüestió. És a dir, jo crec que és un autèntic luxe que hagin volgut comparèixer el senyor Martín Pallín i la senyora Mercedes García Arán. Crec que són de veritat les veus que més ens poden ajudar a aclarir-nos, tant pel coneixement directe del cas, en el cas del senyor Martín Pallín, com per l'expertesa en matèria de dret penal, en el cas de la senyora García Arán.

Per tant, és un luxe aquesta sessió d'avui, no cal que ho torni a repetir, i de veritat vull que siguin conscients que la seva aportació és molt important per a nosaltres, i l'agraïment és molt sincer.

Dit això, la sessió, en principi, procedirà de la següent manera. Els dos experts faran la seva intervenció fins a un màxim de vint minuts cadascun. Probablement no caldrà que ocupin tot aquest temps. Començarà la senyora García Arán, després seguirà el senyor Martín Pallín, i farem la ronda d'intervencions dels grups, per a tots dos, per a tots dos compareixents directament.

I sense més dilacions, per tant, li passaria la paraula a la senyora García Arán. Té la paraula.

La Sra. Mercedes García Arán (catedràtica de dret penal de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Bé, en primer lloc, moltíssimes gràcies, president, senyors diputats, per la seva invitació i sobretot per la seva confiança. Sí que vull dir molt breument alguna cosa que ja he comentat amb alguns de vostès, i és que quan el president d'aquesta comissió em va proposar d'intervenir, jo ja li vaig advertir que jo sóc penalista, que no conec en profunditat el dret processal. Però ell va considerar... Primer em va tranquil·litzar dient que també hi seria el senyor Martín Pallín. I després va considerar que de totes maneres podia ser útil la perspectiva no estrictament processal, sinó també la d'un penalista. Bé, amb aquesta cautela, eh?, jo faré una intervenció molt breu, precisament perquè segur que el senyor Martín Pallín té moltes més coses a dir. José Antonio, tú entiendes el catalán, pero si hay alguna cosa que no se entiende, me paras y con mucho gusto...

A veure, molt breument. La primera observació, que estic segura que aquesta comissió n'és conscient, però que no vull deixar de dir-la, i és que, com vostès saben, hi ha un cert perill quan es plantegen reformes legislatives a partir de determinat cas concret, eh? Això és un perill que segur que vostès en són conscients, però els penalistes encara ho són més. És a dir, jo el que crec és que la millor llei del món pot produir solucions que

siguin insatisfactòries en casos concrets. I això s'ha de tenir molt clar. I aleshores, quan hi ha una d'aquestes solucions insatisfactòries –i aquesta ho és, perquè, si no, no estariem aquí–, s'ha de veure amb molta cura si realment el que falla és la llei, o bé que s'ha produït algun problema en l'aplicació de la llei al cas concret.

Jo, en l'aplicació de la llei al cas concret no hi entraré, perquè la coneix molt millor l'altre compareixent. Per tant, només faré algunes consideracions generals. El segon tema és que realment, si es planteja una reforma legislativa en aquesta matèria, s'ha de ser conscient que s'estan tocant temes de fons molt importants. No és una reforma de detall. S'està tocant un tema de fons, que és la possibilitat de revisar un cas que ja ha estat jutjat. I, per tant, que ja s'ha produït l'efecte que en diem «de cosa juzgada», que vol dir que no s'hi pot tornar a entrar.

Senzillament, apunto que aquest concepte, el concepte de «cosa juzgada», de cosa jutjada, també és un dret dels ciutadans. És a dir, els ciutadans també tenen dret que arribi un moment en què allò es tanqui definitivament, i no es torni a obrir. És a dir, que s'acabi el problema i no es torni a obrir. Aquesta dimensió de dret per als ciutadans crec que també és una qüestió que s'ha de tenir en compte.

Tercer tema, o quatre, ja no sé quants en porto. En algun moment aquest tema s'ha relacionat amb la necessitat de reforma –una altra reforma processal– de l'apel·lació o la cassació, en el sentit de possibilitar que la segona instància revisi un altre cop els fets, tal com els va establir la primera instància. Com vostès saben, al nostre país els fets s'estableixen en la primera instància, i la segona no els revisa. Això planteja... No els revisa en profunditat. Planteja una sèrie de qüestions, que no hi vull entrar, però sí que voldria, a veure, distingir els problemes a què ens enfrontem.

A veure, el tema aquest que la segona instància revisi els fets o no, el que significa és que la segona instància pugui revisar els mateixos fets que s'han vist a la primera, abans que la sentència sigui ferma. Clar, en aquest cas concret, què hauria passat si la segona instància hagués revisat en profunditat els fets? S'hauria produït el mateix error, o no? No ho sabem –no ho sabem. És, senzillament, una hipòtesi. I no podem treballar sobre hipòtesis. Què hauria passat si realment s'haguessin tornat a revisar els fets.

Per què dic això? Dic això perquè realment el cas davant el qual ens trobem és un altre: és el recurs de revisió. Que és tan poc recurs que fins i tot els processalistes diuen que no se li hauria de dir així. No és, de fet, un recurs. És una cosa absolutament excepcional, en la qual no és que es tornin a veure els fets que s'han vist abans, com passaria amb una segona instància diferent de la nostra; és que s'analitzen fets nous. Fets nous que han aparegut després que ja hi hagi cosa jutjada.

Jo, en aquest cas, sembla, pel que he entès, que el fet nou és que es va detenir una altra persona, i semblava, doncs, que hi havien moltes possibilitats que la que ja havia estat condemnada fos innocent. Però jo hi insistixo: encara que són dues reformes que puguin tenir

una certa relació, perquè de fet parlem de la prova dels fets, jo les diferenciaria, i em centraria només en una. És a dir, em semblaria molt agosarat plantejar-nos de cop i volta les dues reformes, perquè..., a veure, aleshores sí que seria una reforma en profunditat de tot el sistema penal, que requeriria molt més debat i molta més reflexió.

Anant al tema de la revisió de la cosa jutjada per l'aparició de nous fets o nous elements de prova, que... –i sembla que aquí és on hi ha el problema, i això ho explicarà millor el magistrat–, «nuevos elementos de prueba», diu la Llei d'enjudiciament criminal, que evidencii la innocència. Al meu parer, la comprovació de si aquests nous fets evidencien o no la innocència s'ha de veure en la revisió pròpiament dita, no en el tràmit d'admissió. No sé cómo lo veréis vosotros.

Com vostès saben, obro un parèntesi, en aquesta matèria hi ha un tràmit d'admissió, que primer s'ho miren, si hi ha prou motius per seguir endavant, i, un cop admès, aleshores es passa a l'autèntica revisió. Per tant, és un tràmit processal reforçat, és a dir, especialment protegit.

Tornant on estava abans. Jo crec que en el tràmit d'admissió no s'ha de valorar en profunditat si allò és evident o no és evident. Perquè si ja s'hagués de valorar allà, no tindria sentit que després hi hagués un altre tràmit. És a dir, jo crec que on s'ha de veure l'evidència és en el moment pròpiament dit de la revisió. I aquí –i vaig acabant– és on jo crec que està una mica la qüestió sobre la qual hauríem de reflexionar.

Què vol dir evidenciar?, que és realment un terme molt fort. És a dir, que ha de ser absolutament clar que aquella persona és innocent. Si mirem la Ley de enjuiciamiento criminal, on es regula això, hi han primer tres motius, el quart és el que estem parlant, però els tres primers són d'una evidència aclaparadora. Són: que hi hagi sentències contradictòries, que hagi aparegut viva una persona que es pensava que estava morta o que s'hagi declarat, també per sentència, la falsedat de les proves que s'havien utilitzat en el cas anterior.

La cosa una mica és... Bé, en aquest quart supòsit, que és el de «los hechos nuevos que evidencien la inocencia», aquesta evidència ha de ser tan aclaparadora, tan absolutament indiscutible, com en els tres casos anteriors? Des d'una interpretació sistemàtica de la llei, sembla que hauria de ser així. Y también este tema te lo dejo para ti, lo que entendéis por «evidencia» o no.

Però jo crec que el problema que se'ns planteja és, resumidament: el Tribunal Suprem, quan revisa aquesta evidència, fins a quin punt ha de valorar? És a dir, tenim dues maneres d'entendre-ho. Una, a la revisió, el Tribunal Suprem l'únic que ha de fer és beneir, declarar l'evidència, clara, que ja li arriba. O bé té un cert marge per valorar fins a quin punt allò evidencia o no... Amb la qual cosa, realment fa una altra valoració de la prova, dels fets que ja havien estat provats, connectats amb els nous. És a dir, en aquesta segona possibilitat de cert marge d'actuació hi ha una certa activitat de nova valoració de la prova. En la meua interpretació, jo crec que és possible admetre, amb la Ley de enjuiciamiento

criminal, aquest cert marge de valoració de l'evidència. Y supongo que eso es un poco cómo se entiende.

És a dir, si aquesta revisió consistís exclusivament a beneir fets que li arriben –allò del mort que estava viu, allò de la sentència condemnatòria per falsedat, etcètera–, aleshores no tindria gaire sentit que estigués la revisió regulada d'una manera tan protegida: primer, amb tràmit d'admissió, després, amb revisió en concret, etcètera. És a dir, jo parteixo de la base que el Tribunal Suprem té un cert marge de valoració d'aquesta evidència.

I acabo. Jo crec que és suficient, tal com està, i una mica per respondre al que se'm pregunta. És a dir, amb aquesta interpretació de la Ley de enjuiciamiento criminal, que jo considero possible, crec que és suficient perquè realment el tribunal valori aquests casos excepcionals. És a dir, en principi, jo –i no ho prenguin com una declaració absolutament contundent i d'oposició a qualsevol reforma legislativa–..., però sí que, en principi, no em sembla absolutament imprescindible una reforma de la Ley de enjuiciamiento criminal en aquesta matèria.

És cert que hi han altres sistemes, com el de la Stpo alemanya, la llei processal alemanya. No el codi penal alemany, com de vegades es diu. Això no hi és al codi penal alemany, és a la Stpo, que és la *Strafprozeßordnung*, que és l'equivalent a la Ley de enjuiciamiento criminal. Hi ha una regulació que, com que m'ha estat tramesa pels serveis del parlament perquè la valori, sí que en donaré la meva opinió.

La regulació de la llei processal alemanya diu..., o sigui, planteja la situació com «hechos», aparició d'«hechos o medios probatorios que, solos o en conexión con las pruebas anteriores, son apropiados para fundamentar la inocencia». A veure, és una redacció que és més flexible que la que tenim a la Ley de enjuiciamiento criminal, que sembla que aquest terme «evidenciar» lliga més les mans del Tribunal Suprem. No em sembla malament, aquesta formulació de la Stpo alemanya. Però no em sembla malament, perquè crec que això es pot fer amb l'actual regulació de la Ley de enjuiciamiento criminal. Si s'interpreta, potser, d'una manera més flexible.

Però acabo dient que també comprenc el Tribunal Suprem quan és extraordinàriament restrictiu en l'admissió de la revisió. Perquè és que, una mica –i acabo per on començava–..., entenc que sigui tan extraordinàriament restrictiu perquè realment la cosa jutjada també és un dret dels ciutadans.

No sé si... Suposo que m'he deixat moltes coses, ja els he dit que confio molt en la intervenció de qui m'acompanya en aquesta compareixença, però en qualsevol cas quedo a la seva disposició per al col·loqui posterior.

Moltes gràcies.

El president

Moltíssimes gràcies. (*Pausa.*) Esto es habitual, José Antonio. (*Remor de veus.*) Es una tradición de los diputados del Parlament de Cataluña, y nos gusta que te sumes.

Gracias..., li deia a la Mercedes, per la seva exposició, sobretot perquè nosaltres, que no som experts juristes ni penalistes, ho hem pogut entendre tot claríssimament. Hi haurà moltes preguntes, de segur.

Y ahora le paso la palabra... José Antonio, haz la intervención a tu gusto, y el tiempo que necesites.

El Sr. José Antonio Martín Pallín (magistrat emèrit del Tribunal Suprem)

Bon dia a tothom. Moltes gràcies per la seva invitació. Es un honor para mí comparecer por primera vez ya en mi larga vida ante un parlamento. Me gustaría mucho continuar hablando en catalán, pero tengo mucho respeto por las lenguas y no quiero maltratarlas y, por tanto, voy a expresarme lo más claramente posible en castellano.

En el recurso de revisión, como ha dicho la compareciente que me ha precedido en el uso de la palabra, lo primero que llama la atención es la contradicción *in terminis*. No hay... Se podrán haber escrito muchas cosas sobre el recurso de revisión, pero todos, absolutamente todos los procesalistas están de acuerdo en que no es un recurso. O sea, ahí no hay ninguna discusión, es una fórmula extraordinaria para hacer frente a circunstancias excepcionales, pero no tiene la forma de un recurso, en cuanto que, como también se ha dicho, no vamos a revisar la sentencia anterior en función de su contenido, sino en función de una serie de circunstancias nuevas, extraordinarias, posiblemente sorprendidas mayor parte de ellas, que han surgido de forma que no era previsible que esto sucediese, que ponen en cuestión algo que es muy importante, como se ha dicho: la cosa juzgada.

Y que, por tanto, mientras esté en la Ley de enjuiciamiento criminal como recurso, el Tribunal Supremo tiene que adoptar una postura en cierto modo restrictiva ante una posibilidad evidente que sería la congestión del tribunal por la pretensión de introducir una nueva instancia por la vía del mal llamado «recurso de revisión».

Para mí, el recurso de revisión perdió toda su finalidad, toda su efectividad procesal a partir de la Constitución de 1978. Yo creo que plantea unos serios problemas de compatibilidad, o en todo caso de duplicidad, con la Constitución española, en la que ya se establecen una serie de garantías para el juicio justo, que realmente hacen más difícil que cuando la ley preconstitucional..., o sea, la Ley de enjuiciamiento criminal interpretada preconstitucionalmente decía que los jueces juzgarán en conciencia, es decir, intuitivamente, como Dios les dé a entender, y nadie les exigía responsabilidades. Este sistema hace crisis definitiva en la Constitución, y los jueces tienen que cumplir una serie de garantías que ya producen unos efectos para evitar o para tratar de corregir los errores, que son mucho más fuertes y efectivos que antes.

En segundo lugar, la Constitución de 1978, en el artículo 121, regula una institución, que tiene su paralelismo y creo que es más moderna y más actualizada en la Constitución portuguesa, que es el error judicial. Y, en definitiva, si nos fijamos en los titulares de los medios de comunicación, pues, el caso que ha motivado

esta comparecencia ha sido calificado por los medios de comunicación como un tremendo error judicial, porque al final de todo el recorrido lo que vamos a decir, si admitimos el recurso de revisión, es que nos hemos equivocado. Luego, si vamos a decir eso, por qué no tratamos de englobar todo el aspecto del error dentro de un tratamiento unitario. No como se hace ahora, que por un lado está el recurso de revisión, que anula las sentencias, y un error judicial no anulatorio, sino indemnizatorio, que no anula las sentencias.

Por lo tanto, mi postura –y la tengo por escrito– sería, en primer lugar, desgajar de la Ley de enjuiciamiento criminal el recurso de revisión rescindente, es decir, anulatorio, y regular por ley el error judicial, incluido algo tan importante, que en este país no es usual que se lleve a efecto, que es la responsabilidad personal de los jueces y subsidiaria de la Administración por un funcionamiento deficiente, erróneo del que administra justicia, o por un funcionamiento deficiente o erróneo del aparato organizativo de la justicia.

Con esto nos situaríamos ante una ley reguladora del error, que tendría dos categorías: el error que pudiéramos llamar anulatorio, rescindente, o como se quiera llamar, y el error indemnizatorio. Y, dentro del error rescindente, incuestionablemente, estarían muchos de los supuestos, pero notablemente mejorados, que se recogen hoy en el artículo 954 de la Ley de enjuiciamiento criminal, artículo que tiene su origen en el año 1870.

La Ley de enjuiciamiento criminal es de 1882, pero ya en la ley de 1870 se recogía el recurso de revisión, y que poco a poco se ha ido aumentando, algunas veces para hacer frente a cuestiones muy concretas. Y concretamente, en el número segundo, tiene nombres y apellidos: es el de los dos acusados del crimen de Cuenca, que fueron acusados cuando el muerto... Bueno, en fin, ahora dicen que no tenemos tecnologías de comprobar cómo están las personas, pero la verdad es que el muerto estaba a veinte kilómetros del lugar de los hechos, pero hasta que no se le ocurrió pedir una partida de bautismo para contraer matrimonio, pues, no se descubrió que el muerto era un vivo, como en aquella película muy conocida, ¿no?

Ahora, hacer un motivo para un caso de esta naturaleza, pues, me parece que... Yo no sé –no sé– si se ha vuelto a aplicar después del crimen de Cuenca. Ni me he preocupado, pero a lo mejor... Creo que no ha habido ningún otro caso además del del crimen de Cuenca. Aparte de que deja abierta una posibilidad: pensemos en una persona a la cual se le da una brutal paliza y se la deja como muerta, que en el Código civil a lo mejor daría lugar a una declaración de fallecimiento, por las circunstancias en que queda, pero resulta que después vive. ¿Anulamos la sentencia y nos olvidamos de la brutal paliza, que es un delito de lesiones? Pues, la verdad es que no estuvieron muy afortunados precisamente, porque, como ha dicho Mercedes García Arán, se hizo para un caso concreto. Y cuando se legisla para un caso concreto, se legisla mal.

Hay otro caso también bastante difícil de encajar en la práctica, hasta tal punto de que yo, en mi vida profesional, que ya es larga, nunca me lo he encontrado,

que es el primitivo, el número primero de la primitiva redacción del 954, que dice, tengo aquí la redacción original: «Cuando estén sufriendo condena dos o más personas en virtud de sentencias contradictorias por un mismo delito que no haya podido ser cometido más que por una sola.» Esto nos aboca a una verdadera y tormentosa y tortuosa investigación. Ahí queda eso, y ahora vamos a ver cuál sería el supuesto que podría dar lugar a esto.

Bueno, pues, esto ocurría en 1870, pero a mí se me ha ocurrido un ejemplo que no podía existir en 1870, que es una violación en un ascensor, por una sola persona. Y que, efectivamente, hay un autor y una víctima. Está clarísimo, con una claridad meridiana por toda la investigación, que esa persona ha sido violada y que el autor es uno. Y, de repente, aparece condenada también por esa misma violación otra persona distinta. Bueno, este es un caso clamoroso de funcionamiento anormal de la Administración de justicia, que daría lugar a una indemnización fuerte. Y que, si algún tribunal es capaz de llegar hasta el final, yo creo que esto estamos en el reino de la fantasía, porque, oiga, mire usted, la señora diría: «Este no es.» Y dice: «De todas maneras, por si se han olvidado, esto ya ha sido juzgado. Yo he tenido que venir aquí al tribunal, y ya ha sido juzgado.»

O sea que no veo yo la posibilidad de que este número del 954 primero llegue a ser manejado en la realidad. Del segundo ya hemos hablado, que es el del crimen de Cuenca. Y, después, hay una aportación que originariamente es muy tímida. Es del año 32 o 33, si mal no recuerdo, que introduce... –el 24 de julio del 33. Introduce la revisión, es decir, la anulación, la consideración de que la sentencia es falsa, porque ha aparecido un documento que ha sido declarado falso en sentencia firme. Esta es la primera redacción; después se van aumentando los casos.

Y también, bueno, uno se preguntaría al día de hoy: un documento, que ha existido en el proceso condenatorio, no es un documento que aparezca nuevo, una revelación inesperada, no... El legislador se está refiriendo a un juicio en el que hay un documento que constituye la base de la condena. Por ejemplo, pensemos en una falsedad con estafa con apropiación indebida. El documento que se utiliza es un dato contable, por ejemplo, que lleva a la conclusión al tribunal de que ese delito existía. Pero, después, resulta que ese documento es declarado falso en virtud de una sentencia firme. Y, claro, tenemos que preguntarnos: ¿qué ha pasado aquí? ¿Por qué el abogado, en el juicio, no ha sacado el tema de la falsedad y ha sometido a una pericia, caligráfica o de la naturaleza que sea, ese documento? Y resulta que tiene que ser un documento que, después, ha sido declarado falso por sentencia firme en causa criminal.

Yo pienso que aquí estaban pensando, valga la redundancia, en la bigamia como posible..., el delito de bigamia. Hacer también un artículo de la revisión para el delito de bigamia, pues, tampoco parece que sea muy oportuno. Es decir, si después se demostraba que el bigamo no era tal bigamo porque uno de los dos matrimonios no era válido porque se había declarado la falsedad del acta de matrimonio.

Pienso que, la verdad, hasta ahora el recurso de revisión carece prácticamente de interés. Y, entonces, claro, carece tanto de interés que el legislador, más adelante, tuvo que ir introduciendo algunas adiciones a este supuesto del documento falso. E introduce y dice: «Bueno, también es nula cuando la sentencia se basa en un testimonio» —es decir, declaración de un testigo. Dice «un testimonio», con lo cual estamos dentro de un sistema de prueba que hace ya mucho tiempo que desapareció de nuestras leyes procesales, que era el sistema de prueba tasada, ¿eh?, de un solo testigo. No, mire usted, ahora el testigo, pues, es un elemento más, que no..., ni es ni a favor ni en contra; es un elemento probatorio que deberá ser valorado por el tribunal en función de su contenido.

Un testimonio declarado después falso en causa criminal. Hombre, esto..., sí, se podría dar con más frecuencia. Y, es más, es el origen del 90 por ciento de los escritos que nos llegan desde los centros penitenciarios pidiendo la revisión de las sentencias, porque el testigo que había declarado ahora se desdice, y algunos incluso, bien asesorados, pues, van ante un notario para darle mayor fuerza probatoria y dicen: «No, mire usted, le digo al notario que yo he declarado falsamente en esta causa.» Y después se pone en marcha una investigación, y hay que declararlo falso en causa criminal. O sea, no vale con que al notario se le diga que es falso; hay que hacer un procedimiento por falso testimonio, un procedimiento que alcance firmeza, y una vez ha alcanzado firmeza, pues, podemos empezar a analizar la causa.

¿Por qué? Porque nos podemos encontrar con que sea cierto que el testimonio es falso, pero que haya más pruebas, y que la sala, de alguna manera, las haya motivado suficientemente de tal manera que esa sentencia, a pesar de reconocer que el testimonio es falso, tiene elementos probatorios suficientes para sustentar un veredicto condenatorio, con lo cual nos quedamos con que el recurso de revisión, pues, nos llevaría a agotar el falso testimonio. Lo cual no estaría mal, porque en este país hay algunos delitos que están en el código, eso que llamáis los..., «derecho penal simbólico», le llamáis..., y esas cosas.

Yo no he visto nunca un falso testimonio, tampoco, en mi carrera. Bueno, he visto muchos, pero condenas... —(*remor de veus*)—, condenas, ninguna; o sea, prácticamente, ninguna. Hay que tener muy mala suerte para que le cojan a uno en un falso testimonio.

Y después viene algo que ya entra en el terreno de la incongruencia, que es la confesión del reo arrancada por violencia o exacción. En primer lugar, el redactor de 1870 ignoraba, y el de 1872 siguió ignorándolo, que la confesión no es prueba. Y que, por tanto, según nuestro sistema, desde 1882, la confesión no es prueba. Pero aun en el caso de que fuese prueba, y arrancada por violencia o exacción, lo único que demuestra es que esa prueba es nula, pero a lo mejor la confesión es cierta. Indudablemente, y además cuanto más experto sea el torturador, quizá será más cierta la manifestación. Pero eso no nos exime de decir que eso es intolerable, que el sistema admita una condena basada en la confesión arrancada por violencia o exacción.

Eso está dentro de la prueba ilícita, y, por tanto, es una causa de nulidad de la sentencia y, a su vez, por supuesto, deducción del testimonio respecto de los que han realizado la tortura o la exacción. Pero, incuestionablemente, a lo mejor la sentencia no es errónea, sino que responde a una realidad. Pero, repito, esa sentencia debe ser expulsada del ordenamiento jurídico por ser incompatible con los principios más elementales, que es el juicio justo y la absoluta interdicción y prohibición de la tortura como método de interrogatorio y de prueba.

Y después, cualquier hecho punible ejecutado por un tercero, siempre que tales extremos resulten también declarados por sentencia firme en causa seguida al efecto. Yo, aquí, pues, no puedo ya ni imaginarme, porque se me va la imaginación, «cualquier hecho punible ejecutado por un tercero, siempre que tales extremos resulten también declarados por sentencia firme». Pues, vuelvo al principio. En todo caso, puede haber más pruebas, y, por tanto, por sí mismo, no es una causa de revisión.

Y, concretamente, el legislador, que como vemos habla de la confesión del reo, habla de los testigos, no habla de los peritajes. No dice: «Cualquier hecho declarado después falso en virtud de una prueba pericial...» Seguramente porque, claro, en aquella época tenían muy poca fe en la prueba pericial, hasta tal punto de que los peritos calígrafos eran los maestros de escuela, porque no había..., eran los únicos que tenían habilitación para ser peritos calígrafos. Por supuesto, la dactiloscopia estaba en mantillas. En definitiva, quizá esta fuese la razón por la que los legisladores se olvidaron de los peritos.

Y entramos en el punto fundamental, que es cuando, después de la sentencia, sobrevenga el conocimiento de nuevos hechos o de nuevos elementos de prueba de tal naturaleza que evidencien la inocencia del condenado. Y aquí sí ya es donde entramos en el auténtico disparate lógico y dialéctico, porque a través de esta vía hemos introducido jurisprudencialmente algunos supuestos, que no se trata de nuevos hechos o de nuevos elementos de prueba que evidencien la inocencia del condenado. Que, por ejemplo, a su vez este caso estaría conectado con el número segundo, aparición de nuevos hechos, o sea, aparición del vivo, que evidencia que el otro no es el autor. Luego, en ese aspecto, es reiterativo.

Aquí hemos colado un hecho que no evidencia la inocencia del condenado, pero que toda la jurisprudencia está encantada de haber hecho esta aportación benefactora, que es a los menores de dieciocho años. Dice: «Mire usted, claro, la sentencia demuestra que es menor de dieciocho años, pero no evidencia su inocencia.» Y lo hemos metido como una causa de revisión y de nulidad. Aunque sea menor de dieciocho años puede ser el autor del hecho punible, y, por tanto, no evidencia la inocencia del condenado.

Y después, por ejemplo, hemos metido también un caso de error de identificación, lo cual es bastante peligroso, sobre todo si se trata de una identificación en rueda, porque a mí las identificaciones en rueda me parecen..., bueno, me ponen bastante nervioso, como elemento probatorio. Es algo que no me deja tranquilo, cuando hay que poner una sentencia en función de un reconocimiento en rueda.

Los casos de homonimia, es decir, personas con nombres y apellidos muy semejantes: Manuel Sánchez Rodríguez..., pues, sí, puede haber dos Manuel Sánchez Rodríguez. Los casos de hermanos, que no se sabe muy bien cuál de los dos hermanos ha sido. Y el único caso que tendría una verdadera entidad jurídica, que sería el cambio jurisprudencial, como se produjo cuando se despenalizó el contrabando y se dejó como una infracción administrativa, veníamos condenando por un concurso punitivo agravatorio el contrabando y el tráfico de drogas.

Desaparece el delito de contrabando, que se convierte en una infracción, y se aplica en una primera sentencia la jurisprudencia retroactivamente favorable. Se convoca una junta general y, por razones técnico-jurídico-científicas, se dice que eso no sería seguro, porque podría haber casos de cambios jurisprudenciales de matiz, no de fondo –este era de fondo total; una cosa que era delito ya no es delito–..., efectivamente puede haber de matiz. Y se llegó a una transacción diciendo que bien, que íbamos a seguir como hasta ahora en los casos, por supuesto, que se habían cometido con anterioridad, no retroactividad, y que en todos esos casos se propusiese un indulto.

Bueno, fue un acuerdo mayoritario, se transigió con él. Yo tuve la oportunidad de preguntar al Ministerio de Justicia, de los cerca de novecientos indultos que se pidieron, cuántos se habían concedido, y me dijeron que ninguno. O sea, que fue una solución bastante para salir del paso, lo cual demuestra una vez más que el recurso de revisión tiene muy poco recorrido.

Podemos completar las cuestiones generales, pero voy a hacer una levisima referencia a la cuestión que ha motivado la petición y la comparecencia, porque la decisión de uno de los recursos de revisión es mía. Por tanto, tengo que hacerme responsable de mis propios actos.

En este caso, el peticionario, Ahmed Tommouhi, presenta recurso de revisión en el año 1999, el 15 de julio de 1999, contra sentencias dictadas por la sección VI de la Audiencia Provincial de Barcelona, sección IX de la Audiencia Provincial de Barcelona y sección II de la Audiencia Provincial de Tarragona. Es decir, contra tres sentencias. Por supuesto, tenía más condenas, pero se centra en estas tres sentencias.

En este caso, bueno, había aparecido ya en los medios de comunicación el tema del ADN, había aparecido también el tema del color del automóvil, etcétera, y, bueno, ponemos en marcha los mecanismos de precaución. O sea, no se rechaza *ad limine*, sino que digo: «Vamos a tramitarlo.» Vamos a tramitarlo, porque el Ministerio Fiscal, además, dice que no se opone. Normalmente el Ministerio Fiscal se opone siempre a la tramitación, pero en este caso dice que no se opone, que formule el recurso. Y abrimos, además, un período de prueba para comprobar si efectivamente, pues, las alegaciones de esta persona..., prueba que es solicitada tanto por el Ministerio Fiscal como por el propio penado.

Se solicitan análisis sobre las muestras biológicas. Se remite por el Laboratorio de Análítica Forense de Bar-

celona una muestra. Se da por recibida. El juzgado de Martorell, que da lugar a una de las causas, también recibe una muestra. Y, después de examinar todas las pruebas practicadas, el fiscal, al final, dice que no hay base, a través de lo que se ha recopilado en esta fase previa de prueba, para interponer el recurso de revisión.

La primera sentencia era por un delito de robo con toma de rehenes. O sea, no había delito de agresión sexual o de violación. Por tanto, aquí difícilmente la analítica de laboratorio podía jugar ningún papel. La segunda sentencia era por dos delitos de violación y dos faltas de lesiones. Y la tercera sentencia, la de Tarragona, era por cuatro delitos de robo con violación y empleo de armas.

Éramos conscientes, en ese momento, cuando íbamos a dictar la resolución, que efectivamente, en una sentencia de la sección quinta –la sección quinta–, que había sido condenado por delitos de robo con violación, detención ilegal y lesiones, sí que la muestra da resultado, positivo o negativo, según se entienda, y se solicita la revisión y se da lugar a la revisión.

Pero respecto de los tres casos que constituyen esta resolución, se dice que existen..., que las pruebas han generado dudas razonables, pero que el principio de seguridad jurídica...; es decir, la duda razonable la podíamos haber..., la podía y la debía haber aplicado, por supuesto, en la primera instancia. Incluso en un recurso de apelación, si entendemos la apelación por un recurso de plena jurisdicción y no como se está entendiendo malamente. E incluso por un recurso de casación, si entendemos también la casación como un recurso mucho más integral y más pleno de lo que es ahora. Pero, incuestionablemente, la revisión no nos daba ningún margen para el *in dubio pro reo*, porque no está previsto, porque no es un recurso. Entonces, ¿qué hacemos con esta institución?

Termino ya. Pues, lo que decía al principio. Hay que regularla de nuevo en una ley integral del error judicial. Quizá es que a algunos compañeros, pues, no les gusta eso de que haya una ley de error judicial, quizá porque no han leído a Erasmo en el *Elogio de la estulticia*, cuando dice, en una conversación entre la estulticia y el lector: «Pero equivocarse me dirán que es una desgracia», dice. «Yo digo al contrario: no equivocarse es la desgracia mayor.» O sea que, en definitiva, actuamos con conductas humanas, actuamos con elementos probatorios lejanos, y si alguna actividad o alguna decisión está..., o es proclive a caer en el error, y hay que llamarle así, es la actividad judicial. Por tanto, afrontemos el error judicial desde esta doble perspectiva.

Muchas gracias.

El president

Muchísimas gracias al magistrado emérito, digamos, como hemos podido comprobar. Y por supuesto que daría de sí para mucho más su intervención. Espero aclarar algunas cosas ahora en la ronda de preguntas. Y empezamos..., comencem pel Grup de Convergència i Unió, i parlarà la senyora Elena Ribera.

La Sra. Ribera i Garijo

Gràcies, senyor president. Moltes gràcies per voler compartir amb nosaltres els seus coneixements i la seva experiència, amb una trajectòria dilatada de tots dos, en àmbits diferents, però sempre al servei de la justícia i del justiciable. El meu reconeixement també personal per a tots dos.

Per descomptat, les coses que ens han plantejat són molt interessants, sobretot als efectes d'aportar llum sobre el que aquesta comissió intenta, que no és altra cosa que escoltar els reclams del ciutadà sobre situacions concretes, de vegades, com és el cas, que potser han suposat una injustícia, si més no el justiciable, en aquest cas, el senyor que fa la petició ho ha viscut així, en unes circumstàncies que ell qualifica –normal, des del seu punt de vista– de molt lamentables, perquè el temps, com és sabut per tothom, sempre avança, no va mai cap endarrere. I quan estem parlant de la possibilitat d'un error judicial, l'error judicial *per se* produeix ja uns efectes que, per molt que hi hagi un rescabament de danys, una restitució al temps en què es van produir els fets respecte de la vida d'aquesta persona és impossible.

Però això fa que haguem de ser molt curosos davant d'un tema com aquest, perquè ha afectat la vida per complet d'una persona i de totes les seves circumstàncies familiars, etcètera.

Em permetran, si volen, aquesta exposició així, perquè crec que ens hem de centrar en la petició concreta que se'ns fa. Després, a partir d'aquí, des d'aquesta comissió, veient que el sistema –com totes les coses a la vida– processal és millorable, ens plantejem aquesta possibilitat, i per això se'ls demana la seva compareixença, perquè ens aportin les seves observacions sàvies.

La senyora Merche, si em permetes..., Mercedes García Arán, ens ha plantejat tota una sèrie de qüestions objectives, ja de supòsit de base per a una reflexió que ens porti a unes conclusions si més no que no aportin més error en el sistema. I, en aquest sentit, des de la nostra òptica, serien totalment compatibles.

La primera qüestió que ha plantejat, el perill que a partir de determinats casos concrets vulguem buscar una modificació de la legislació, o vulguem legislar sobre el general a partir del concret. Seria un error, totalment assumit, entenem també, eh?, des de la nostra posició. Diu: «Què falla, la llei o l'aplicació al cas concret?» Això es relacionaria amb l'aportació que ens fa l'illustrat magistral.

I aleshores és quan entrem en el tema. Revisió, està prou ben contemplada la regulació de la revisió en la legislació? O el que cal és un procés nou en què entrem una regulació sobre l'error judicial? I aquí ve la meua pregunta, aleshores, perquè centrats en aquest tema, que seria per a mi el *quid* important de la qüestió, pregunto, per a qualsevol dels dos: si entréssim en el tema de l'error judicial, també ens trobaríem una altra vegada amb el tema de la prova i dels fets probatoris; i entràriem..., d'una altra manera, també s'hauria de valorar en aquesta nova regulació sobre l'evidència de l'error, no? O sigui que per una altra via estaríem establint un procediment diferent, però tornaríem a recaure..., o hauríem

de fer una revisió, o comptar amb uns elements que ens permetessin arribar a la conclusió, en el cas de la revisió, que és evident l'error i, aquí, que existeix un error. O sigui, que estaríem una altra vegada a la mateixa pedra, dit amb un altre nom, no? Aquest tema, com se solucionaria, al seu criteri?

Segona qüestió que em suscita la reflexió que han fet. Si s'arriba a la conclusió que existeix un error o una evidència que s'ha jutjat injustament –anem a posar-nos ja en la conseqüència última–, a mi em preocupa en especial el tema de la restitució a l'ordre que no s'havia d'haver mai malmès, eh? El que hauria estat la justícia del cas concret. Perquè, com sabem, una restitució a l'ordre inicial –i per això he començat com he començat la meua exposició– resulta extremadament..., per no dir impossible. Ens podem aproximar amb una compensació dels danys. Si són econòmics, encara més fàcil. Però si són morals, o si són situacions... Potser aquí, pregunto, com veurien, també, la possibilitat que, en el cas que agaféssim aquesta via de regular el tema de l'error judicial, en el cas de la restitució de la indemnització dels danys i perjudicis, quan..., vostè ha dit molt bé: «responsabilitat personal, si n'hi ha, de qui hagi comès l'error i responsabilitat subsidiària de l'Administració», com és el cas general de la responsabilitat de l'Administració i de la responsabilitat d'aquelles persones o entitats que tenen l'obligació de respondre subsidiàriament, no?

Com veurien –centro la qüestió– la possibilitat –i no sé si existeix ja en la pràctica– que l'Administració no es limite a una indemnització patrimonial o pecuniària, sinó que...? En el cas concret, per exemple, el senyor el que està demanant és que, a conseqüència de tot aquest temps que ha estat a la presó ell no té accés en l'actualitat a una vida que ell considera que és el que s'hauria produït si hagués estat en llibertat, amb uns permisos regularitzats i tal. Com veurien la possibilitat que, en aquest procés substitutori de l'ordre que s'ha malmès, l'Administració fes, a través d'aquí, excepcions a la normativa que està en vigor per als casos generals, en un altre àmbit, com pot ser l'administratiu? En aquest cas, el tema de la residència o el tema del treball.

M'agradaria molt conèixer la seva opinió, perquè, si de la regulació de l'error només hem d'arribar a una indemnització econòmica, potser no estem regulant res més que dir: «Escolti, és que el jutge ho va fer molt malament. És que el sistema judicial no funciona.» Bé, si només ens ha de servir per a això, em sembla que potser tampoc val la pena que ens posem en regulacions que no porten enlloc més que a augmentar la burocràcia, no?

Després, ha fet una altra manifestació, que s'ha parlat aquí, molt important, perquè és el tema de la cosa jutjada. Perquè la cosa jutjada implica una garantia evident, una garantia de seguretat, però al mateix temps suposa un encotillament del mateix sistema. I, clar, com que les lleis totes són interpretables... M'ha agradat molt que la senyora García Arán ha dit: «Bé, la revisió, tal com la tenim, pot donar ja entrada, a través del 954.4, a la possibilitat que s'hi torne..., però sempre que qui ha d'aplicar la llei tingui la flexibilitat d'una interpretació magnànima.»

Aleshores, si qui l'ha d'interpretar vol reconèixer o vol entrar, doncs, hi pot entrar. *(Pausa.)* Sí, ja acabo, eh? És que crec que avui el tema és molt important perquè... Ens hem de posar d'acord els grups, també, que crec que és la manera de funcionar d'aquesta comissió, per elevar peticions de regulació... No m'agradaria arribar a conclusions, que després he de traslladar al meu grup, que siguin equivocades o precipitades. Per tant, res, acabo, i gràcies per la generositat.

El tema aquest de la cosa jutjada. Perquè després, en els escrits que es van aportar al cas concret, s'hi troben escrits de fiscalia del Tribunal Suprem i de la mateixa sala del penal, de l'auto... Basant-se precisament en el 954.4, no s'agafa aquest criteri de flexibilitat, sinó que s'hi diu: «Ei, compte, que el recurs de revisió no és un recurs, i que no està previst com un mitjà per revisar la valoració d'una prova.»

Per tant, el mateix article ens dona peu a una interpretació restrictiva. Està clar... I ja sí que acabo, sempre, en tot cas, suposo, que hi haurà l'oportunitat de tornar-ne a parlar, inclús a fora d'aquí, personalment amb els compareixents; si calgués, que potser no caldrà. Del que es tracta és que, utilitzant aquest cas concret, mirem, respecte del cas concret..., no entrem nosaltres a fer una funció que no ens correspon, que és la d'enjudiciar. Només faltaria, hem fet la nostra ben feta. Penso que és del que es tracta.

Però sí que no ens equivoquem plantejant reformes que encara..., en lloc d'aportar llum, aportarien més ombres al sistema, i sí que en la possibilitat que a través d'aquesta petició concreta poguéssim contribuir, des d'aquest Parlament, a restituir, en el cas que això quedés acreditat, l'ordre que no s'havia d'haver vulnerat, estaríem encantats. I si ho podem preveure de futur, doncs, molt millor. Estem a la seva disposició.

El president

Gràcies, diputada. En principi, per al conjunt dels grups, comptaríem amb uns vint minuts. Per tant, serien uns cinc minuts per grup d'intervenció, que és més o menys el temps que ha utilitzat la diputada.

Ara, per poder fer jo la intervenció en nom del meu grup parlamentari, seré substituït a la Presidència per la secretària de la Mesa del Parlament. O sigui que ceixo el...

La secretària primera de la Mesa del Parlament

Bé, doncs, fem aquesta substitució temporal, que em dona l'oportunitat de poder agrair poder compartir aquesta Mesa amb la doctora Mercedes García Arán, bona amiga i companya de la Universitat Autònoma, i amb l'excel·lentíssim senyor Martín Pallín, amb qui he tingut l'oportunitat i l'interès de seguir tant com he pogut, i sempre m'ha interessat el que ha dit. De manera que és una..., ho torno a dir, és per a mi un honor poder, ni que sigui en aquests cinc minuts, fer-ho, i no destorbar més temps ni agafar més temps.

Per tant, dono la paraula al senyor Antoni Comín, en nom del Grup Socialistes - Ciutadans pel Canvi.

El Sr. Comín Oliveres

Gràcies, presidenta. Partim, a la Comissió de Peticions, d'una situació una mica..., diguem-ne, esquizofrènica, en el sentit que per descomptat que som conscients que un sistema legal robust no es pot anar modificant en funció de casos particulars, però en canvi la funció de la comissió de peticions d'un parlament és, precisament, solucionar, o resoldre, o atendre peticions d'acord amb les competències del Parlament, que són competències legislatives.

Per tant, d'alguna manera, sí que la comissió té la funció en certa mesura de, com a mínim, posar sobre la taula les deficiències del sistema legislatiu que s'evidencien a partir de casos concrets. Altra cosa és després quina reforma facis o deixis de fer d'aquest sistema legislatiu. Però la funció nostra és assenyalar dèficits; és la funció mateixa de la comissió, d'alguna manera.

Llavors, dit això, anant al cas que ens ocupa. Nosaltres ens vam atrevir a fer un pas que ens semblava prudent, que era demanar que vinguessin experts. És l'únic pas que per ara hem fet, i l'únic acord que hi ha hagut en nom dels grups parlamentaris, precisament –ho ha dit la diputada que m'ha precedit en l'ús de la paraula– perquè ens va impactar molt el text de la fiscalia del Tribunal Suprem, on d'alguna manera es posava sobre la taula la necessitat de reformar la regulació vigent del recurs de revisió. Era la mateixa fiscalia del suprem, en l'escrit que tots coneixem, que posa aquesta qüestió sobre la taula.

Antonio, si hay alguna cosa que quieres que traduzca al castellano, me lo dices, sin ningún problema. I el mateix a l'acta de la sala penal, que d'alguna manera fa un text amb la mateixa filosofia.

Després, què hem fet? Hem intentat –ja ho ha dit la senyora García Arán– veure..., fer una mica de dret comparat, diguem-ne. Ens hem trobat que la redacció del codi penal alemany, home, és substancialment diferent. Ràpidament faré les preguntes molt precises que us vull fer tant a l'un com a l'altre. Però el codi penal alemany no parla d'evidenciar la innocència, sinó que el codi penal alemany –que no és el codi penal, és la Stpo– parla d'«aportar nous fets o mitjans probatoris que, sols o en connexió, amb les proves anteriors, siguin apropiats per fonamentar». Per tant, un altre element que ens feia valorar la possibilitat de modificar el redactat actual.

França. Un altre cas. A França, si ho tenim ben entès, l'any 1989 es va modificar el codi processal penal, també, que també originalment només admetia la revisió quan els nous fets determinaven la innocència –no sé quina era la paraula que hi havia en la redacció prèvia–, però en tot cas a partir de l'any 89, la redacció és: «Nous fets o noves proves» –cito literalment– «que puguin fer néixer dubtes sobre la culpabilitat del condemnat.» Fer néixer dubtes. I es veu que en aquests moments hi ha una... Es troba en tràmit a l'Assemblea Nacional de França una modificació que encara flexibilitza més el «recurs», entre cometes, de revisió, on s'aclareix que aquests dubtes que puguin sorgir sobre la culpabilitat no han de ser necessàriament ni tan sols dubtes molt fonamentats. No ho sé... Quan el dubte si-

gui lleu, s'inclou la paraula «lleu» en la tramitació que s'està fent en aquets moments.

Llavors, dit això, a la Merche, a la senyora García Arán... Diu: «Amb el redactat actual» –si l'he entès bé– «seria suficient per tal que el tribunal hagués admès a tràmit el...» Ara, en tot cas, ara m'ho aclarirà, diguem-ne. Jo, en tot cas, o sigui..., la pregunta que m'apareixia a mi era: per què, llavors, el Tribunal Suprem, si el redactat actual es pot interpretar d'una manera més flexible, va fer la interpretació restrictiva? Seria el dubte que no et pregunto a tu directament, perquè seria una pregunta en tot cas a fer als membres del tribunal, que tampoc sóc ningú per fer, perquè la decisió del tribunal segur que és correcta, des del punt de vista jurídic.

Però jo tinc la sensació, precisament pels textos del fiscal i de l'acta del suprem, que el que no dona el redactat actual és marge, gaire marge de maniobra. És a dir, no entenc que es pugui fer el mateix –jo, des de la meua ignorància jurídica–, no entenc que es pugui fer el mateix amb el redactat espanyol que amb el redactat alemany. Entenc que el redactat alemany obriria un marge, precisament, addicional que l'actual redactat no obre. I seria una mica amb relació a aquest punt, que ens acabés d'explicar la senyora García Arán en quin sentit sí que considera que de fet el marge *de facto* sí que coincidiria. Aquesta és la pregunta.

I la pregunta per al senyor Martín Pallín. De fet, en part ja la hi han fet. Jo crec que podria –i això és una valoració que haurem de fer els grups parlamentaris... Des del punt de vista competencial, podem fer el que vulguem, però té una certa lògica que la Comissió de Peticions elevés una possible reforma del 954.4, però jo tinc la sensació que ens depassa, diguem-ne, la possibilitat de proposar una llei integral de l'error judicial, des d'un parlament autònom. Jo tinc la sensació que això ja és aspirar a més del que ens toca.

Però, en qualsevol cas, fos quina fos la via, si el tema fos regular de manera integral l'error judicial, necessitaríem un redactat diferent de l'actual, més en la línia del redactat de la Stpo alemany, per tal que casos com el que ens ha caigut a sobre la taula a nosaltres poguessin ser resolts per aquesta via. O sigui, jo entenc que una llei integral que reguli l'error judicial ens deixaria en la mateixa situació que estem ara, si seguís definint les coses com en aquests moments estan definides en el 954.4, en el punt 4, concretament.

Per tant, la pregunta és: caldria que en una llei que reguli l'error judicial es defineixi, diguem-ne, els motius de l'anul·lació, en aquest cas, més a la manera de, per exemple, en el cas alemany..., apropiat per fonamentar l'absolució, no?, que és un redactat més obert. I, per tant, seguiríem tenint, també, a l'hora de redactar una llei de l'error judicial, el debat sobre si s'ha de parlar d'evidència, si s'ha de parlar de dubtes fonamentats, etcètera, no? Perquè entenc que ens hauríem pogut trobar exactament en la mateixa situació si haguéssim disposat de la via correcta, que seria la regulació de l'error. I, de moment, ho deixaria aquí.

I moltes gràcies.

La secretària primera de la Mesa del Parlament

Moltes gràcies. Té ara la paraula la senyora Patrícia Gomà, en nom del Grup d'Esquerra Republicana de Catalunya.

La Sra. Gomà i Pons

Moltes gràcies, presidenta. Gràcies també als compareixents. I en nom d'Esquerra Republicana també, doncs, donar-los la molt benvinguda al Parlament de Catalunya, i especialment a la Comissió de Peticions, doncs, ens ha fet..., ha sigut de molta utilitat, a part de la il·lusió que ens hagi fet la seva compareixença, crec que ha estat de molta utilitat, perquè estem amoïnats, la Comissió de Peticions, davant d'aquest supòsit que se'ns va plantejar. Crèiem que hi havia una mancança legislativa, i abans d'actuar d'una manera precipitada, doncs, hem volgut conèixer, assessorar-nos per tots els experts que ens ha semblat en la matèria, i així prendre un posicionament més correcte, a partir d'aquesta Comissió de Peticions.

I, llavors, el que ens trobem ara és que hi ha hagut tres compareixences, i els diria jo que «tres caps, tres barrets». Per què? Perquè primer va comparèixer el fiscal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, el senyor Mena. I el que ens deia és que ell no era partidari de la reforma del recurs de revisió, sinó d'una reforma del recurs d'apel·lació o cassació perquè esdevingués aquesta segona instància efectiva. I nosaltres vam considerar que no, que érem partidaris, en tot cas, de reformar el recurs de revisió, perquè enteníem que els terminis preclusius d'aquests recursos era un mandat inqüestionable.

Bé, segona compareixença, la de la senyora García Arán, que jo he entès que ens deia que, bé, que tampoc no era necessària la reforma del recurs de revisió, perquè aquest podia ser interpretat amb més flexibilitat, similar al cas alemany. Jo entenc que el supòsit en concret que tenim sobre la taula el que ens posa en evidència és que no hi ha possibilitat d'una interpretació flexible; al contrari, que ha estat una interpretació per part del Tribunal Suprem restrictiva al màxim. I crec que aquesta és la jurisprudència del Tribunal Suprem: una interpretació de l'article 954 de la Llei d'enjudiciament criminal, doncs, molt restrictiva. Fins i tot crida l'atenció, potser per no juristes experts en la matèria, que es proposi l'indult, dient que hi ha aquests fets..., seriosos dubtes, raonables dubtes i seriosos de la culpabilitat, però que això no doni lloc que es pugui portar a terme el recurs de revisió. Em crida molt l'atenció.

Respecte al matís que feia de legislar sobre un cas concret, que pot tenir certes problemàtiques, jo crec que no legislem sobre un cas concret, sinó que el que fem és que el cas concret ens posa en evidència una mancança. Tot cas concret que puguem generalitzar perquè pot afectar moltes més persones és el que ens porta a la voluntat de legislar novament. Per tant, el cas concret no el toquem, no l'anàlitzem, ja està enjudiciat, i aquí no hi entrem, evidentment, sinó que pensem que això es pot extrapolar i generalitzar.

Després, una pregunta molt concreta també li volia fer. Parlava d'un principi fonamental, un principi del dret processal penal, que és el principi de cosa jutjada, d'un valor important. Jo li volia preguntar com això casa –evidentment que és un principi fonamental–, però com això casa amb un altre principi, crec jo també fonamental, del dret processal penal, que és l'*in dubio pro reo*. És a dir, també..., això casa amb la seguretat jurídica. El condemnat té dret que se li apliqui la norma més favorable i, en el cas que es modifiqués aquesta norma, doncs, tindria dret a l'aplicació, a la revisió, de manera retroactiva, a aquesta reforma. Per tant, com casen els dos principis? Hi ha una jerarquia entre principis? O els dos han de casar...? (*Veus de fons.*) Amb cosa jutjada... (*Veus de fons.*) Amb cosa jutjada, d'acord.

I, després, el tercer posicionament, el del senyor Martín Pallín, molt interessant. Reconeix que..., jo crec que amb la visió que ens ha fet..., en l'estudi i l'anàlisi detallats dels quatre supòsits o les quatre causes que integren el recurs de revisió..., aquesta anàlisi que ha fet posa en evidència, posa de manifest que ha quedat un tant desfasat, que és inaplicable a alguns supòsits.

Per tant, dels ponents que fins ara han vingut, jo crec que és el que s'ha manifestat amb major fermesa que sí que cal una revisió del recurs de revisió, una reforma del recurs de revisió. Ara bé, ens proposa també una via també diferent a la que nosaltres, doncs, en un principi avaluàvem, no?, que és a través d'una llei de l'error judicial. Tota una reforma, doncs, molt més àmplia, que no ho sé... Amb relació al que deia el company Comín, no sé si competencialment ja això supera una mica les competències pròpies del Parlament de Catalunya, no?

De tota manera, jo..., com que ha fet l'anàlisi dels quatre supòsits que integren el recurs de revisió, a mi se'm planteja un dubte. I és al tercer supòsit, en què parla de quan hi hagi declaració de proves falses per sentència. Per què en aquest supòsit en concret no es pot fer, o no s'ha pogut fer, la següent interpretació: els delictes de violació, aquests, se sustenten, bàsicament, en una prova que és la del reconeixement de la víctima i la identificació ocular de la víctima del delicte respecte de l'autor.

Per tant, amb els dubtes que té aquesta prova, que és la identificació ocular, si després hi havia també seriosos dubtes que lligaven aquest cas amb altres, el tema de la prova aquesta de l'ADN, respecte d'una de les causes, doncs, si hi havia la connexió d'aquests seriosos dubtes, no es podia anar a un procediment per declarar falsa la prova del reconeixement de la víctima, no una declaració dolosa de falsedat, sinó una declaració imprudent, de declaració falsa, no? Perquè..., per error de la mateixa víctima. No ho sé, si es podia interpretar que es podia avançar en aquesta via, i obrir aquest tercer supòsit de revisió per aquest tercer supòsit.

I, per últim, doncs..., ens hem marejat amb tantes possibilitats, ens hem marejat. Dir-los que comparteixo absolutament que pot haver-hi error judicial, i això no és un drama, perquè hi ha error en tots els col·lectius. Potser l'error mèdic encara és més greu o pot tenir conse-

qüències molt més nefastes per a la persona, i ja no els parlo de l'error del legislatiu, o l'error polític, perquè nosaltres estem sotmesos en aquest examen en què ens titllen de cometre errors continuament. Per tant, regular l'error judicial no és desacreditar, ni molt menys, el col·lectiu.

I per últim –per acabar, president, gràcies per la seva indulgència i benevolència–, l'últim comentari que volia afegir és que aquesta petició ens arriba a la Comissió de Peticions per un tema que no és ben bé l'error judicial, sinó que és la relació d'aquest error judicial amb la Llei d'estrangeria. La petició arriba perquè és un ciutadà estranger que, com que té una condemna, doncs..., és motiu per ser expulsat del país. Llavors, això com ho connectem? Perquè aquí hi ha una desconexió. Si fins i tot amb un indult un estranger pot ser expulsat, en l'actualitat... La normativa actual, doncs, una persona indultada, com que els antecedents penals no se li cancel·len, pot ser igualment expulsada. Això, com ho connectem, o com creiem que hauríem d'avançar legislativament en aquest sentit, també, no?

I, bé, reiterar-los i agrair-los novament les seves aportacions.

Moltes gràcies.

El president

Molt bé, gràcies, senyora Gomà. Ara té la paraula la senyora Pajares, del Grup Popular.

La Sra. Pajares i Ribas

Moltes gràcies, president. Primer de tot, agrair al senyor Martínez Pallín i a la doctora García Arán les seves explicacions.

Jo haig de confessar que abordava la comissió amb una certa preocupació, entre altres coses perquè és un tema que va iniciar un altre diputat del grup, i quan revisava tot l'expedient..., la meua preocupació venia del fet que un cas concret s'acabés convertint en generalitzat, de tal manera que aquesta generalització pogués promoure la reforma d'una llei, d'una llei que, a més, entenc que no és competència d'aquest Parlament. Sí que ho és instar a altres parlaments que la posin en marxa, però, clar, és una llei estatal que no tan sols necessita d'un consens polític, sinó, a més a més, d'un consens social i d'un consens..., que més que consens hauria de néixer d'una necessitat o d'una realitat social que fos molt manifesta i molt palesa, i malgrat tot el que ens han dit, entenc que tampoc és..., la majoria dels casos.

Jo crec que, bé, possiblement tota llei és millorable, i molt més quan estem parlant d'una llei que data de tan antic, i que a més a més no hem d'oblidar-nos que col·lideixen drets fonamentals, tant de la persona que ha estat condemnada, però també..., com de les víctimes que van patir les violacions i els robatoris, i crec que tampoc ens hem d'oblidar d'això. Però, clar, és que ho deia una altra portaveu, la portaveu de Convergència, que, a vegades, potser amb tantes ganes d'iniciar aquestes reformes legislatives, potser posem més ombres que llums dintre de tot aquest cas.

Jo faré dues preguntes molt concretes, una perquè, a més, el diputat Comín..., em sembla que hem entès el mateix respecte a uns comentaris que havia fet la doctora García Arán, són els que fan referència a la regulació de la Llei processal alemanya. A mi m'ha semblat entendre –i, si no, vostè ara em sembla que ens ho corregirà als dos– que és més flexible que la nostra, però que, de fet, aquesta flexibilitat ja està contemplada en la nostra. Bé, em refereixo a això perquè, a més a més, tal com ha dit vostè, li vam fer arribar l'expedient per tal que donés el seu parer sobre aquest punt.

I l'altre tema és..., al señor Martín Pallín, porque creo que ha introducido un concepto muy interesante, que es el del error judicial. Pero usted nos hablaba de que contempla la indemnización, pero no la anulación de la sentencia, o las dos cosas. Porque, claro, en este caso, si se acogiera, podríamos resolver el problema de este ciudadano, porque además, de hecho, creo que él siempre lo que ha pedido es que el caso se anule, o sea, no ha querido ni siquiera tan solo solicitar el indulto, tal y como ustedes además aconsejaban; en la documentación que nos han hecho llegar había un pequeño párrafo de una intervención suya, señor Martín Pallín, en el cual hablaba de que en este caso se podría pedir el indulto, pero según tengo entendido él tampoco quiso acogerse a eso.

En cualquier caso, creo que es una comparecencia interesantísima, tal vez ya todo lo que nos han planteado –el regular por ley, el error judicial, las responsabilidades de jueces–, creo que tal vez se nos haga un poco grande el tema, pero como mínimo es un tema a debatir y un tema interesante para esta Comisión de Peticiones.

Gracias.

El president

Moltes gràcies, senyora Pajares. I ara, per l'últim, té la paraula el senyor Pané, del Grup d'Iniciativa - Esquerra Unida i Alternativa.

El Sr. Pané Sans

Gràcies, senyor president. També en nom del meu grup i en el meu personal, a la senyora Mercedes García Arán i al senyor José Antonio Martín Pallín, moltes gràcies per la seva generositat en el temps, però sobretot generositat a compartir saber. No sé quants diputats i diputades són entesos en matèria legislativa i en dret processal i en dret penal, jo els asseguro que no gens. Tot i que escoltant les intervencions de qui m'ha precedit, sí, entenc que hi ha persones que hi entenen molt. Per tant, la meva intervenció probablement sigui extemporània en moltes coses, i els en demano disculpes.

Algú deia..., no estem davant d'un cas, diguem-ne, d'abstracció, d'elucubració, de ciència jurídica..., doncs, sí, però la Comissió de Peticions no ha treballat aquest tema per una qüestió, diguem-ne, abstracta, de com podríem fer que el recurs de revisió fos veritablement un recurs, sinó que ho hem fet a partir d'una experiència vital.

Ens ha arribat aquesta experiència a la Comissió de Peticions, i nosaltres hem hagut de pensar sobre les cir-

cumstàncies d'aquesta experiència i les circumstàncies que han tocat amb les circumstàncies de la justícia. I el cas és veritablement impressionant. És veritat que allò que ara puguem proposar a partir del cas Tommouhi seria una proposta *ad hoc*, i que les propostes *ad hoc* poden no servir per a la generalitat.

Ara bé, com alguna de les predecessores ha dit, no es tracta de pensar en el cas d'una persona, per bé que la seva vida la tenim damunt de la taula, sinó les afectacions en les vides de les persones que poden trobar-se en circumstàncies similars.

Veuran, és veritat, senyora García Arán, al meu criteri, que la cosa jutjada és una gran conquesta, des del punt de vista del dret del ciutadà o de la ciutadana, a no ser rejudicat una altra vegada per allò que ja ha estat judicat. Crec que és una conquesta, i això el cinema americà, a més a més, doncs, ens ho ha presentat moltes vegades, i és veritat.

Ara bé, tant dret del ciutadà –entenc jo que sóc un profà– i de la ciutadana és saber que ja has estat judicat i, en conseqüència, has estat absolt, exculpat, o has estat inculpat i condemnat, com és un dret ciutadà que pugui demanar a la justícia, al sistema judicial, que si hi ha indici raonable o dubte..., indici raonable per a revisió dels fets que el van condemnar, o si hi ha dubtes raonables, per part de qui sigui, del mateix condemnat o de qui sigui, que insti la revisió, doncs, que aquests dubtes raonables o aquests indicis raonables de no-culpabilitat o de culpabilitat –després en parlarem– siguin causa d'un nou judici. Això entenc que és un dret ciutadà.

L'individu de qui parlem s'ha passat no sé quants anys a la presó. Això ja no li ho evitarem, podem fer no sé quantes coses per amoixar-lo, si és que efectivament arribem a considerar el conjunt social que era innocent, però no li evitarem el dolor que li ha causat, en el seu cas, un error judicial. Que jo crec que no hi ha error judicial, en aquest cas entenc jo que no hi ha error judicial. Faltaven proves pericials i els jutges que judicaven no podien emetre una altra sentència, en vista que no tenien altres proves, que aquella que van emetre.

Per cert, quan parlem del recurs –el mal anomenat recurs, segons el senyor Martín Pallín– de revisió, la revisió..., és una pregunta que em faig i que els faig, no?, la revisió és per a exculpació aquesta que veiem, per exculpació que deu ser la general, es pot fer una revisió per a *inculpar* algú, després de la cosa jutjada? Bé, era una pregunta.

No ho sé, jo també crec que és complex ara pensar que els legisladors, i en aquest cas hauria de ser el Congrés dels Diputats i després el Senat, instant-los nosaltres, tinguin capacitat, voluntat, desitjos de regular l'error judicial en llei. Però probablement s'hauria de fer, perquè si no es fa –i amb això el senyor Martín Pallín crec que hi encerta–, si no es fa –com deia la diputada Gomà, tots passem avaluacions, els polítics, els metges, etcètera–, si no es fa, sembla que efectivament no es fa perquè hi ha un sentit corporatiu històric entre el conjunt dels jutges, de la classe judicial, si ho podem dir d'aquesta manera, que no vol admetre la possibilitat de tenir errors. I, de vegades, no són errors, sinó manca de

recursos per ser més justos, i quan no tens els recursos, doncs, i emets justícia, l'emets d'acord amb el que tens, però pots reconèixer després que, efectivament, amb majors indicis, amb majors proves, hauries pogut estar més just o més precís en la teva sentència.

Per tant, jo no ho trobo pas malament. Crec que sí, que estaria bé que comencéssim a pensar, els partits polítics, els grups parlamentaris, a regular l'error judicial amb una llei que fos específica. Ara bé –i per acabar–, com que es tracta, en el cas que hem vist i en casos que puguin ser similars, de poder revisar la sentència, entenc que podríem instar l'òrgan legislatiu corresponent, que tragués la paraula «evidències», perquè al final les evidències les ha de jutjar un jutge, probablement aquell qui, instruint la revisió, accepti que efectivament són evidències, per, doncs, això, «indicis raonables» que poden fer canviar la sentència, no?

I, finalment, aquesta persona, és clar, no vol l'indult, perquè probablement l'indult seria una sortida, però, l'indult, aquell que l'ha de donar ha de tenir-lo clar i, segurament els mateixos jutges que poden no acceptar la revisió del cas desaconsellaran l'indult; per tant, tampoc ens resol gran cosa. Però aquest senyor no vol l'indult, perquè, com ara acaba de dir la senyora Pajares, el que necessita i el que en consciència, entenem nosaltres, demana, exigeix del sistema de justícia és l'anul·lació de la seva sentència, perquè l'indult no li resol el problema després de la radicació en el territori nacional i les possibilitats de treball i de continuïtat de la família, no?

Per tant, ens semblava que aquest era un cas, no només molt complex, sinó a més a més, diguem-ne, en fi, un cas de sociologia que era important que consideréssim aprofundir-hi.

Fins aquí la meva intervenció. Jo els agraeixo molt la seva atenció i els demano, una vegada més, disculpes, si he dit coses que no les hauria d'haver dit, és perquè sóc un llec i un profà. Els agraeixo molt les seves intervencions, però.

El president

Gràcies, senyor Pané. Vostè és un llec, però, com sap, i sempre li ho dic, té una prosa que ho compensa més que sobradament.

Tenen la paraula els dos compareixents.

La Sra. Mercedes García Arán

A veure, igual que abans, miraré de ser breu per deixar-li més temps al senyor Martín Pallín, entre altres coses perquè ell... –yo no lo sabía que tú habías sido ponente en esa sentencia–, entre altres coses perquè ell sap com ho han valorat, jo no ho sé. Jo tinc el costum de... –i això m'ho retreuen molt, de vegades, els periodistes, que volen que els diguis a favor o en contra i no sé què–, jo sempre dic que qui sap per què ha arribat a una decisió judicial és qui l'ha pres, perquè és molt difícil des de fora valorar el procés mental pel qual un òrgan judicial arriba a una conclusió, no?

A veure, primera, per tranquil·litzar la diputada del Grup d'Esquerra Republicana. No són tan diferents les coses que hem dit els tres compareixents. A veure, jo no hi era el dia que hi havia el fiscal en cap, el senyor Mena, però, pel que m'han explicat, va dir més o menys..., és a dir, tant ell com jo ens hem inclinat per no reformar legislativament la Ley de enjuiciamiento criminal. Ell confiava més, pel que he entès –i a més, m'hauria agradat parlar-ho amb ell, perquè som molt amics– en la reforma de la segona instància, i jo també, és a dir, jo crec que la segona instància és un gran tema pendent –és un gran tema pendent. El que dic és que, per aclarir-nos i no tocar quatre peces alhora, no ho barregem amb aquest, eh?, però entre el que ha dit el senyor Mena i el que he dit jo no hi ha tanta diferència.

I tampoc n'hi ha amb el que ha dit el senyor Martín Pallín, que no ho explicaré tot, perquè per això està ell aquí per explicar-ho. Però, realment, fixin-se que ell el que ha dit és regular el tema dels errors judicials a part, traient-lo de la Ley de enjuiciamiento criminal, abandonant aquesta terminologia del segle XIX, que això és un recurs –perquè no ho és– i dir les coses pel seu nom –«llamar a las cosas por su nombre»–, eh? I del que estem parlant és d'errors judicials, encara que sigui per falta de mitjans, perquè un es pot equivocar perquè no té mitjans. És a dir, no estem deslegitimant la decisió, si diem que és per falta de mitjans que l'error s'ha produït.

Però, a més, deia que entre la seva posició i la meva no hi ha tanta diferència, perquè m'ha agradat molt la seva proposta, primera, per aquesta qüestió, però fixin-se –i això..., vaig al que deia la diputada de Convergència i Unió– que ell ha admès –i ja ho explicarà ell– una regulació de l'error judicial, amb efectes anul·latius de la sentència, i un altre amb efectes exclusivament indemnitzadors.

Per tant, tots tres estem admetent que pot donar-se una sèrie de situacions excepcionals que és millor dir «error judicial», eh?, i que això s'ha de regular. És a dir, però efectivament amb la proposta del senyor Martín Pallín s'hauria de regular aquesta qüestió. Com s'hauria de regular? Això sí que li ho deixo a ell, però una mica per tranquil·litzar-los, els juristes de vegades semblen que cadascun diu una cosa diferent i, de vegades, no és tant així.

Ja entrant en les qüestions concretes. Com regular l'error anul·latiu, que deia la diputada de Convergència i Unió, evidentment li deixo en el senyor Martín Pallín. Com restituir la situació anterior? És a dir, efectivament, afecta moltes coses. Doncs, possiblement el lloc idoni és una llei que reguli els errors judicials. Perquè el que no es pot fer és, en un article de la Ley de enjuiciamiento criminal, que està per a una altra cosa, regular tots els problemes, els efectes col·laterals d'un error judicial, i, en canvi, això es podria fer més fàcil amb una proposta com la del senyor Martín Pallín.

A veure, *la cosa juzgada*, no ho sé... Deia allò de la interpretació magnànima, ho he apuntat, però ben bé no sé què és, però ja tornaré sobre *la cosa juzgada*.

El tema que aquí sí que ha sortit diverses vegades... Primera –i passo a la intervenció del president de la comissió–... A veure, segurament he explicat malament allò de l'*admisión a trámite* i el fons de la qüestió, eh?, vull dir, esborreu-ho, perquè potser he fet un embolic que, diguem-ne, desvia l'atenció de la qüestió principal, que és què és el que es revisa i quan es revisa, etcètera.

Ha sortit diverses vegades, en diverses intervencions: per què una interpretació restrictiva per part del Tribunal Suprem? Podríem modificar la llei perquè no fes una interpretació tan restrictiva?, etcètera. Per intentar respondre a això, això que també m'ha preguntat el president de la comissió, per què he dit que és tan semblant –no, no he dit que fos semblant–..., però per què he dit que no són tan diferents la llei espanyola i la llei alemanya. A veure, perquè en el fons de la qüestió diuen el mateix, una altra cosa és que la redacció de la llei penal alemanya, la llei processal alemanya utilitzi uns termes que apunten més a aquesta valoració, però treguin-s'ho del cap, amb la llei processal alemanya els jutges han d'arribar a estar convençuts que aquella persona és innocent punt –punt.

És a dir, ningú ha plantejat mai, crec que ni el senyor Mena, perquè jo no era aquí, però segur que no ho ha dit, ni el senyor Martín Pellín ni jo, que s'anul·li una sentència anterior *por indicios o dudas razonables*, eh? Aquí sí que ens ficariem en un embolic monumental, és a dir, això sí que va en contra de tot. És el tribunal que sentència, el que condemna, el que ha de formar la seva convicció amb les proves que li presenten, que a més és veritat, com ha dit el senyor Martín Pellín, que aquest procés de la prova no és tan «libèrrimo y omnímodo» –como decía Vázquez Sotelo–, sinó que està molt més... A veure, hi ha molta jurisprudència constitucional ja sobre com s'ha de valorar la prova, distingint entre *indicios y pruebas, pruebas e indicios*, etcètera. És a dir, és una cosa..., no es aquello de a su leal saber y entender y según su conciencia.

És a dir, com el tribunal arriba a la seva convicció, és una cosa que està protegida constitucionalment. Però un cop ha arribat a aquesta convicció ha arribat a aquesta convicció. És a dir, traieu-vos del cap la possibilitat de regular un recurs de revisió que anul·li una sentència perquè hi han dubtes. Això no s'ho planteja ningú, i, a més, jo ho consideraria un disbarat.

Per tant, si parlem de revisar una sentència..., *llamémosle como le llamamos, error judicial anulatorio*, etcètera..., aquí, a Alemanya i a França i a totes les normes de dret comparat, els jutges han d'arribar a estar convençuts, perquè és una situació absolutament excepcional, han d'arribar a estar convençuts que aquell senyor és innocent. Per això jo deia que no és tan diferent..., és més contundent la terminologia de la llei espanyola que diu «evidenciar», però no és tan diferent de «fundamentar la innocència del condenado». En un i altre cas han d'estar convençuts que allà hi ha hagut un error, i que aquell senyor és innocent, ho diguem com ho diguem, eh?

Vinculat amb això, dieu això de la interpretació restrictiva i si valdria la pena..., potser no m'he explicat bé. Jo deia: «Bé, la redacció de la llei alemanya, com que sembla que és una mica més flexible, doncs, potser ho

deixa més clar i tal...», però, en el fons, de veritat, és exactament el mateix, eh? La francesa has dit..., que determine...

A veure, dubtes, però els dubtes estan en el moment d'obrir la cosa, però per tancar-la no n'hi ha prou amb dubtes, ha de ser evidència. Per això potser m'he fet l'embolic entre l'*admisión a trámite* i la revisió després. N'hi ha prou amb dubtes per obrir-ho a tràmit.

El magistrat Martín Pallín ha explicat que un cop es va obrir ells van demanar proves, però per tancar-ho..., ell mateix ha dit que hi havien dubtes raonables, però no evidència; i això aquí, a França, a Alemanya i a tot arreu. Ho digui com ho digui la llei. Per això jo m'inclinava..., perquè no era imprescindible una reforma.

Ara bé, dieu: «Bé, per què el tribunal fa una interpretació restrictiva? Què podem fer perquè no la faci?» Això seria una mica el fons de la qüestió. Aquesta és la *pregunta del millón* i és una de les coses que més ens costa explicar als professors de dret. Em sembla que vostè també ha sigut professora de dret..., i el senyor Martín Pallín també ho és. És el gran tema, és a dir, les lleis tenen..., han de..., no hi ha més remei que hi hagi un marge per a la interpretació judicial, no hi ha més remei. Aquest marge s'utilitzarà d'una manera o s'utilitzarà d'una altra, però la llei serà interpretada sempre pels tribunals. Per què en aquest cas és restrictiu? Jo em reafirmo que, efectivament, perquè la cosa jutjada és molt forta, i és compatible amb el dret a revisió –és compatible–, però precisament compatible de manera restrictiva, és a dir, en casos molt excepcionals.

És una cosa que jo he parlat moltes vegades amb diputats quan tenen la temptació –i ara em refereixo a diputats del Congrés– de modificar les normes perquè als jutges no els quedi ni un trosset així de marge per decidir. Són intents abocats al fracàs, perquè els juristes no fem res més que buscar interpretacions que ens agradin més que les que fa un altre.

Per tant, ja podeu regular-ho com vulgueu, que sempre hi haurà un marge d'interpretació. O bé arribem a coses com a les que han arribat algunes reformes últimes –i permeteu-me el parèntesi–, que és que per no deixar absolutament cap marge a la valoració dels tribunals, en determinats delictes les sentències les posa un radar, eh? Per tant, s'ha de triar, és a dir, no us capfiqueu en el fet que la llei sigui tan estricta que el tribunal no tingui cap mena de marge, no. Primera, no és bo, i, en segon lloc, per això estem els juristes, per inventar-nos altres interpretacions.

Per tant, jo crec que el tema de la interpretació restrictiva el deixaria com està. És restrictiva per les raons que ell ha explicat, i ha de ser restrictiva perquè és una excepció al principi general de la cosa jutjada. És a dir, tu deies: «Hi ha el dret a la cosa jutjada, també el dret a la revisió.» Clar, és que estem parlant de com fer-los compatibles, i parlant de com fer-los compatibles vol dir que la regla és la cosa jutjada i la revisió és l'excepció. I si és l'excepció, totes les excepcions s'interpreten restrictivament.

El tema de l'indult que ha preguntat la diputada d'Esquerra Republicana. Tal com ho he apuntat –no sé si he

entès bé la pregunta—, diu: «I per què es pot proposar l'indult i no revisar la sentència?» Doncs, perquè són coses diferents, perquè l'indult no anul·la la sentència, exclusivament per això. I quan no es pot anul·lar la sentència, perquè no es donen els requisits per anul·lar-la, el que queda és l'indult, que és l'*ejercicio del derecho de gracia*. El que passa és que el condemnat que es considera condemnat injustament no en té prou amb l'indult, ell el que vol és que li diguin que era innocent. Ara, des del punt de vista formal és absolutament coherent, quan no es pot anul·lar una sentència, per les raons que siguin, aleshores, es pot demanar l'indult, perquè l'indult no l'anul·la. Evidentment al condemnat no el satisfà, però és absolutament coherent.

Vaig endavant, perquè, si no, acabaré donant classe de penal i tampoc és això. (*Rialles*.) A veure, també la diputada d'Esquerra Republicana deia que com es combina *cosa juzgada*, *in dubio pro reo* i retroactivitat. A veure, la retroactivitat de la llei penal pot afectar la *cosa juzgada*, perquè depèn del legislador. Si el legislador canvia la llei, no és que afecti la cosa jutjada, la cosa està tan jutjada com abans, però hi ha un principi general que si canvia la llei en un sentit beneficiós, per al que ja està condemnat amb la seva cosa jutjada, se li apliqui la nova llei en allò que li beneficia, però no altera per a res la cosa jutjada. És més, s'ha de fer un petit procediment per dir: «A vostè li ha canviat la llei i, per tant, ara li toca.» És a dir, si a tu et posen..., bé, és igual, no podem exemples, perquè si no ens complicarem.

I el tema de l'*in dubio pro reo* jo no hi veig la relació. L'*in dubio pro reo* és un principi general, però d'interpretació i de valoració de la prova, no és un principi..., encara que hi ha algunes sentències del Constitucional que ho vinculen amb el *principio pro libertad* —te hablo de memoria, que en algunas sentencias...—, però sempre es parla del principi *in dubio pro reo* —en caso de duda, a favor del reo— com un principi interpretatiu de la llei o de valoració de les proves, però no com una cosa alternativa al que digui la llei. I, a més, és que és 117 de la Constitució: «Los jueces y tribunales actúan con único sometimiento al imperio de la ley.» I punt. Que aquesta llei es pot interpretar de manera beneficiosa per al reu, o no, és una altra història, però *sometidos al imperio de la ley*.

Per què...? Bueno, esto lo contestas tú: ¿por qué las dudas sobre la identificación no pueden ser valoradas como una prueba falsa, por imprudencia? A veure, és molt complicat, no existeix la falsedat per imprudència, és a dir, seria molt més llarg de...

El tema de l'estrangeria —i vaig acabant—, el tema dels efectes de l'estrangeria crec que l'he contestat dient que aquests efectes col·laterals, doncs, possiblement —i ara no ho he pensat, eh?—, on tenen el seu lloc és en una llei que reguli els errors judicials.

Ja he contestat a la comparació que em plantejava també la diputada del PP entre la Stpo i el cas..., crec, no sé si he contestat amb la resposta al president. I em sembla que també —ara repasso—, però de les qüestions que ha plantejat Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa..., sembla que hi he contestat. A veure, no, no es pot revisar per empitjorar, per condem-

nar quan ja d'allò... I em sembla que també, respecte al concepte d'evidència, si es podria substituir per l'existència de dubtes raonables, etcètera, és que no va així, és a dir, a cap sistema s'anul·la una sentència només per dubtes raonables, sinó per evidències. La llei pot parlar d'aquesta evidència d'una manera o d'una altra, però al final s'ha de dir «aquest paio és innocent». Si no, no..., no es revisa.

Em sembla que no em deixo res, però, si de cas, ja m'ho diran.

El president

(*Per raons tècniques, no han quedat enregistrats els primers mots de la intervenció del president.*) ...tienes la palabra.

El Sr. José Antonio Martín Pallín

Bien, la mayoría de las cuestiones ya en parte han sido contestadas por Mercedes García Arán. He comprendido perfectamente que dentro de la mecánica legislativa quizás el proponer una ley sobre el error judicial desbordaría las competencias. No lo sé, se podría hacer a través de los grupos parlamentarios, incuestionablemente, porque es que además —y aprovecho— también hay que regular el actual error, que eso es un disparate total, eso es un calvario judicial, en el que hasta llegar al final y que tenga suerte de que no se haya acabado el presupuesto para indemnizar errores judiciales, es ya como si le toca a uno la Bonoloto. O sea que no solamente ya es la revisión, sino lo que es el error ordinario y normal, que exige una declaración de error, una reclamación al Ministerio de Justicia, una vuelta, si no hay del Ministerio de Justicia, otra vez a lo contencioso administrativo... Vamos, es una auténtica..., eso que llamamos «el peregrinaje jurisdiccional», o sea que también ahí se podría hacer algo, pero no es el objeto de la comparecencia.

En relación con la revisión penal, a mí lo único que me preocupa es que haya un inocente condenado, esto, así de sencillo —un inocente condenado. Y vamos a ver cómo ponemos a trabajar el sistema para que no se produzca, y, si lo hay, a este inocente se le anule la sentencia y se le reparen todos los daños que se le ha causado.

Y para eso, claro, tenemos un problema, el legislador empleó... Es un problema lingüístico, quizás no fácil de comprender para un no experto en derecho, pero que viene de la doble utilización del concepto de culpabilidad por el derecho anglosajón y por el derecho continental. Porque, claro, para un norteamericano, para un jurado norteamericano, el *guilty* o el *not guilty*, no es culpable o no culpable, sino es inocente, el *not guilty* es inocente. Se dice que no tiene pruebas para demostrar que esa persona es la autora del hecho.

Sin embargo, nuestro concepto de culpabilidad admite una flexibilidad que se puede ser más o menos culpable, en una palabra. Y, por tanto, ya entramos en una semántica que no ha tenido que... Yo creo que se ha resuelto satisfactoriamente —no sé lo que opinas, Merche—, en los principios..., la regla del crimen del Tribunal Penal Internacional, que hemos tenido con

el Estatuto de la Corte Penal Internacional que poner la técnica anglosajona al gusto europeo y viceversa, porque, si no, teníamos un lío monumental cuando entrasen en juego acusados de países de cultura procesal anglosajona.

Entonces, lo verdaderamente es: es el autor o no es el autor del hecho, con los datos que tenemos.

Yo pienso que el sistema hoy día –por eso lo decía al principio– con la Constitución del 78 tiene los suficientes mecanismos de control como para que sea muy difícil el hecho de que una persona no autora –repito no autora– llegue a ser condenada después de una primera instancia, de una apelación con las garantías, o de una primera instancia y una casación, un tribunal constitucional y un tribunal europeo de derechos humanos. Si después de todo este recorrido resulta que falla estrepitosamente el sistema, pues, lo que tendríamos que pensar es en cerrar la tienda, porque esto no funciona bien.

Entonces, tendríamos dos posibilidades de anulación, una anulación que para mí es la auténtica, la genuina, la que hereda un poco..., la que heredaría el recurso de revisión y el verdadero error judicial, que sería el de la no autoría. En este aspecto sí que podríamos conectar, porque es un poco más expresivo, con la ordenanza procesal alemana, cuando habla de pruebas..., nosotros hablamos de nuevos hechos o nuevos elementos de prueba, los alemanes hablan de nuevos hechos y nuevos elementos de pruebas que asociados a otros puedan llegar...

Esa es una fórmula que me parece mucho mejor que el que surja así de improviso una prueba. Esa prueba tiene que ser asociada a otras que ya existen para que nos lleven a la evidencia de que..., bueno, a la evidencia, a la certeza, yo no diría, porque en este aspecto hay que distinguir entre la certeza moral y la certeza práctica.

La certeza moral es muy subjetiva y está muy bien para llevársela uno a la cama y consultarla con la almohada, pero los jueces tenemos que tener una certeza práctica, porque yo... Bueno, como he vivido muchas épocas, he conocido, por desgracia, demasiados jueces que tenían una certezas morales impresionantes, incluso antes de celebrarse el juicio, y me decían, cuando era fiscal, dicen: «Venga, chico, aligera que hoy tenemos cuatro condenas y una absolución.» Y ninguno de los juicios había empezado todavía. Y esto no es ninguna broma, sino era una forma de ser, de actuar la justicia en aquellos tiempos.

Entonces, ahora no, ahora tenemos una constitución, tenemos unas reglas, tenemos unas garantías, unos principios, el debido proceso, la no utilización de pruebas ilícitas, aunque estemos convencidos de que esa prueba ilícitamente obtenida refleja la verdad, pero es que el sistema constitucional no se puede permitir el lujo de tener un cáncer dentro del sistema y tolerar pruebas ilícitas. Hay que expulsarlas del sistema, porque además es un beneficio para todos, no para los terroristas, como dicen algunos, no. Es una garantía para todos los que estamos aquí. Los terroristas van a seguir haciendo lo que hacen... Pero es una garantía de todos los ciudada-

nos el derecho a un juicio justo, y vamos a ver cómo podemos buscar esa inocencia.

Y después tenemos una parte, que yo no la metería dentro del error judicial, y que es lo que está haciendo..., lo que estamos haciendo prácticamente en la apelación, en la casación, en el amparo constitucional y..., ahí sí que nos falta dar un paso a todo el sistema, lo que a ver si de una vez por todas hacemos igual que en el sistema de la OEA y damos ejecutividad a las sentencias de Estrasburgo, cosa que nosotros..., no son ejecutivas, las sentencias de Estrasburgo, simplemente establecen la posibilidad de un acuerdo entre el Estado y la parte perjudicada, un acuerdo amistoso y, en todo caso, una indemnización.

Ha habido un caso en el que sin ley, o sea, al margen de la ley..., el Tribunal Supremo nos hemos situado al margen de la ley y hemos aplicado un recurso de revisión por extensión, a unos..., que yo estoy convencido jurídica, práctica y moralmente que fueron los autores del caso Bultó, pero fue la primera sentencia contra España en que se anuló el juicio por falta de garantías.

En aquel momento, pues, no sé si es que teníamos el pensamiento muy puro y virgen –ahora ya hay gente de colmillo más retorcido–..., dijeron: «¿Cómo le damos salida a esto?», porque era la primera vez que nos enfrentábamos ante una sentencia de Estrasburgo. Y nos impresionaba a nosotros, bueno, Estrasburgo..., ahora ya Estrasburgo no le impresiona a nadie, pero entonces impresionaba mucho Estrasburgo. Dice: «A ver qué hacemos» Y se les ocurrió aplicar por primera vez –la segunda fue en el contrabando– la jurisprudencia como nuevo hecho, la sentencia de Estrasburgo era un nuevo hecho que, desde luego, para mí no evidenciaba la inocencia, pero que incuestionablemente nos hacía cumplir con un compromiso con un tribunal internacional al cual nos habíamos sometido, en virtud del artículo 96 de la Constitución, voluntariamente y pasaba a ser un órgano más del sistema.

Y, por tanto, eso lo vamos a tener y lo tenemos en el amparo. O sea, todos los días el Tribunal Constitucional cuando dicta una sentencia de amparo, total, dice «anulamos la sentencia», pero no porque a lo mejor sea autor o no sea autor, porque las escuchas telefónicas eran ilícitas, porque había una..., ahora se lleva mucho eso de la imparcialidad objetiva, es decir, que los jueces de la Audiencia habían resuelto la petición de un permiso para lo que sea, o habían adoptado una medida cautelar, entonces usted ya está contaminado, todo eso que para nada tiene que ver con si es autor o no es autor, son casos de anulación.

Por lo tanto, tenemos esa vía que no tiene nada que ver, repito, con la revisión –vamos a dejarla–, y por ello es muy difícil y serían muy aislados los casos en los que esencialmente es en la revisión, es decir, cuando se demuestra que no es autor.

Se ha hablado de la cosa juzgada. Yo de la cosa juzgada en derecho civil, mercantil, laboral y contencioso me parece muy bien. En derecho penal, bueno, la prueba es que, claro, no tiene realmente plazo, aunque después todos los sistemas de revisión han introducido..., prác-

ticamente han repetido miméticamente lo de la Ley de enjuiciamiento criminal. Pero yo ahí a mí no me preocupa tanto eso que llamaban ni más ni menos, y es una expresión técnica, no es una expresión de militancia religiosa, se llama «la santidad de la cosa juzgada», esta expresión está en todos los textos de derecho procesal, como si fuera algo intangible, «la santidad de la cosa juzgada». La cosa juzgada no es para tanto, no llega ni a beato siquiera, o sea, no vamos a santificarla demasiado.

Hay otra cosa que tiene que ver, quizás, a lo mejor pudiera ser alguna sugerencia, que es una lucha hasta ahora inútil y mucho más cuando se ha acentuado lo de la victimología, que el sistema anglosajón frente a una sentencia absolutoria no admite recursos. Hay una sola oportunidad porque el Tribunal Supremo Norteamericano ha declarado que el *dual jeopardy*, es decir el doble enjuiciamiento de uno declarado inocente, en la primera instancia, es en contra de la catorce enmienda.

Por tanto, esto, que lo ha dicho el Tribunal Supremo Norteamericano, que no está formado por trotskistas ni leninistas, ni mucho menos, creo que hay que tomarlo en consideración. Pero aquí no lo tomamos en consideración, porque..., bueno, los derechos de las víctimas, los derechos de las víctimas se pueden satisfacer perfectamente por la vía indemnizatoria, pero no por la vía de condenar a una persona que ha tenido ya el Estado una oportunidad de condenarla y la ha declarado inocente. O sea, todo lo que sea la vía indemnizatoria, tutelaje y etcétera, yo estoy de acuerdo que..., la víctima llega hasta ahí, pero no llega a tener derecho a imponer la política criminal de un estado, que esa es una de las cosas que estamos viendo últimamente. Y, además, sobre todo a mucha gente que nos les interesa la víctima, nadie sabe ahora las víctimas de hace treinta años qué están pasando, ni qué hacer con ellas. Pero en ese momento se utiliza como un instrumento de política criminal, lo cual –y lo vemos ahora estos días– me parece bastante nefasto.

En relación con el caso concreto éste, bueno, sucedió que, cuando abrimos el período probatorio, las víctimas se reafirmaron en la seguridad y certeza de los reconocimientos efectuados. ¿Qué podíamos hacer? Se afirmaron en la seguridad y certeza de los reconocimientos efectuados, y la mayor parte de las pruebas eran las mismas que ya había obtenido la Audiencia para llegar a una conclusión absolutoria.

Es incuestionable que aquí tenemos un defecto grave, un defecto sistémico, que es el de una especie de tabú de aplicar la duda favorable al reo, o sea, las sentencias con el *in dubio pro reo* de los tribunales técnicos son escasísimas. Empieza a haber algunas por los tribunales de jurado y seguramente será porque han visto algún telefilm norteamericano, porque es algo que le repele a la gente, dice: «Bueno, aquí venimos a condenar o a absolver, pero eso de quedarnos ahí, en el intermedio, absolviendo porque tenemos dudas... Nos pagan para no tener dudas.» Dice: «Mire usted, le pagaran a usted, a mí desde luego no, porque yo cada vez tengo más dudas.» Pero el sistema admite que en un momento del debate tengamos que aceptar la duda favorable y dictar

una sentencia absolutoria, aunque tengamos, como se dice en el auto, pues, realmente «alguna duda razonable sobre la participación del recurrente», como se dice aquí, en la revisión, pero no en la instancia.

Yo me remito a lo que ya he dicho, creo que el 954 no tiene ya ningún sentido. Ha sido superado por la Constitución, por el recurso de amparo, por todas estas cosas, y vamos a un sistema anulatorio cuando exista prueba para demostrar que no se ha participado en el hecho, porque, si no, podríamos llegar..., incluso si empezamos a discutir el concepto de culpabilidad en función de un error clamoroso sobre circunstancias eximentes o agravantes, que las puede haber, pensemos en la de parentesco, de padre e hijo, y que después resulta que el ADN dice que no es el hijo. ¿Vamos a empezar también con estas cosas? No. Entonces sí que ya..., todo esto es inmanejable, eso vamos a dejarlo como está, ahí sí que podría haber la vía del indulto.

Por otro lado, también desde una concepción de la culpabilidad como el conocimiento de una realidad, aunque sea un conocimiento equivocado, creía que era su hijo, y en su conocimiento de la realidad es que estaba agrediendo a su hijo, o viceversa, que el hijo estaba agrediendo al padre, ese era su conocimiento de la realidad. Por tanto, este posible error, que lo hay, es un error que no tendría trascendencia, por supuesto respecto de la autoría, en absoluto, y todas las modificaciones sobre la culpabilidad habría que llevarlas por otro terreno.

En fin, esto me ha servido mucho para que un trabajo que tenía lo pueda ampliar, porque ha sido muy beneficioso y muy útil todo lo que he escuchado... ¿Eso está grabado y todo? (*El president diu: «Y transcrito y publicado.»*)

Pues nada, entonces, va a ser un material muy bueno, y muchas gracias.

El president

Bueno, brevísimamente, evidentemente quedan centenares de preguntas por hacerles, porque yo dejo una y evidentemente que no quiero respuesta. Sigo teniendo una, digamos, duda profundísima sobre cómo se conceptualiza aquella prueba que ha servido para evidenciar la inocencia con relación a tres de las sentencias, qué valor tiene en relación con las otras sentencias, cuando la diferencia es que en un caso se guardaron restos y se pudo hacer la prueba de ADN y en los otros casos no se guardaron restos y no se pudo hacer la prueba, que es el caso que nos ocupa, digamos, ¿qué valor tiene para las otras sentencias aquella prueba? Entiendo que ninguno.

Una de las muchas preguntas que se podrían hacer, la ponía solo como un ejemplo, y esto lo digo porque lo que sí les pediría a los expertos, si les parece bien, es que se mantenga una vía de comunicación abierta más allá de la propia comparecencia, porque son demasiadas las preguntas y consultas que os querríamos hacer a través de la Mesa de la comisión... Una vía de consulta i assessorament, perquè a l'hora de prendre una decisió puguem contrastar-la amb vosaltres, perquè jo crec que, en aquests moments, no sabem gens quina

serà la decisió que prendrà la comissió amb relació a aquesta petició.

Per tant, els agraeixo per anticipat totes aquelles consideracions i explicacions que ens faran en el futur, tant al José Antonio com a la Mercedes.

Moltíssimes gràcies. Aquí deixem tancat aquest punt de l'ordre del dia.

Modificació de l'ordre del dia

Hi ha dos punts nous a l'ordre del dia, és a dir, ampliem l'ordre del dia per aprovar, si s'escau, diguem-ne..., la decisió que van prendre els grups, l'ampliació del termini per informar sobre el contingut d'una petició, exactament la 12595/2008, sobre la presumpta infracció dels drets dels treballadors a incloure dades personals en el cens electoral.

Escrit

relatiu a les dades personals que consten en el cens electoral per a l'elecció de representants dels funcionaris (tram. 125-00095/08)

Estem esperant que el Departament de Governació ens passi l'informe, i ens demanen una ampliació del termini per lliurar-lo. Si hi ha alguna consideració per part

d'algun dels grups... (*Pausa.*) No hi és. Doncs, els agraeixo molt la velocitat a posar-se d'acord.

I, per altra banda, un punt només informatiu. El dia 27 d'octubre al matí, no està l'hora determinada, està previst que visiti el Parlament una delegació d'alts càrrecs de la Comissió d'Afers Legals del Congrés Nacional de la Xina, i tenen interès a reunir-se amb totes aquelles instàncies del Parlament que tenen alguna intervenció en la relació amb els ciutadans, la participació ciutadana en el Parlament, etcètera, i el president ha considerat adequat que es reunixin amb..., o bé la Comissió de Peticions, o potser no seria pròpiament una convocatòria formal de la comissió, sinó una reunió dels diputats membres de la comissió amb la delegació.

Per tant, reservin-se com a mínim un diputat de cada grup parlamentari una estona, no sé quina, el dia 27 d'octubre, que és dilluns que ve al dematí.

I, dit això, esperem que hi hagi una invitació en reciprocitat per part dels diputats del Congrés Nacional xinès.

Dit això, reitero l'agraïment, de veritat, molt, molt sincer per part de tots els grups, als compareixents.

Aixequem la sessió.

La sessió s'aixeca a dos quarts de tres del migdia i nou minuts.